

АУСТРИЈАНЦИ НА ВЕЛИКОМ ЕВРОПСКОМ ИСПИТУ

“Ова одлука неће никога направити губитником или побједником. Њена најважнија сврха је да се појача вјера грађана у владавину права и демократије”. Овим је ријечима предсједник аустријског Врховног суда, Герхард Холзингер, 01.07.2016. године образложио одлуку о поништавању резултата другог круга предсједничких избора у Аустрији на којима је 22. маја, веома тијесно, побиједио Александар ван Ден Белен - кандидат Зелених. И ништа ту нема необично: Слободарска странка Аустрије (ФПО), чији кандидат је изгубио, уложила је жалбу због наводних неправилности на чак 94 од 117 изборних мјеста. Касније ће се утврдити да су и сами починили значајне неправилности, а тек ће вријеме показати какве. Суд није утврдио малверзације, али је утврдио грешке у процесу и због значајног броја таквих грешака одлучио да у потпуности поништи резултате другог круга избора. Сви смо мислили како је добро што Норберт Хоефер кандидат ФПО-а, радикалне, десничарске, ксенофобно-исламофобне странке није постао предсједник Аустрије. Мислили смо да би то могло негативно утјецати на референдум у Великој Британији, појачати идентитетску кризу у ЕУ, скренути удесно још једну важну чланицу ЕУ. Али сада смо, хисторијском пресудом уставног суда Аустрије, која је изненадила многе, натјерани да се поновно замислимо, само овога пута шта све ово значи након Брексита.

Ако нас ишта радује у овој аустријској какофонији то је присуство правне државе која је неупитна и неумољива и то поздрављамо са усклицима. Све остало је неизвјесност која лако прелази у панични страх од још једног популистичког *ексита* из европске визије.

Други круг избора између Ван Ден Белена и Хофера би се могао поновити 22.09. или чак можда 02.10.2016. године (Страхе и Додик заједно у кампањи).

Шта ово може значити за Аустрију? Шта може значити за ЕУ? И шта би евентуално могло значити за Балкан и БиХ?

Аустрија

Овласти предсједника Аустрије нису велике, али су значајне: предсједник представља државу у свијету, потврђује чланове владе и државне секретаре те је на тај начин јамац (дис)континуитета првог ешалона државне службе, може распустити савезни и покрајинске парламенте, итд. Рјечју, и то је најважније, предсједник је персонификација аустријског политичког диверзитета и особа која мора балансирати тако што заправо представља све Аустријанце. Може ли Хоефер представљати 576.000 муслимана у Аустрији? Може ли представљати 13,3% Аустријанаца имигрантског поријекла? Да не спомињемо све оне либерално-грађанске оријентације, занесењаке који воле отворено друштво мулти-идентитета у синергији? Одговор је *не може* и то је заправо највећи изазов за аустријску друштвену кохезију - побједа десничара довела би до озбиљне идеолошке поларизације у друштву и могла би се рефлектирати на наредне парламентарне изборе, састав владе и коначно курс којим плови Аустрија.

На предсједничким изборима у мају 2016. године на изборе је изашло 4,6 милиона бирача од њих 7,4 милиона с правом гласа. Излазност није толико спорна колико је знаковита чињеница да је десничарски кандидат доминирао у руралној Аустрији ненавикнутој на другачије идентитете. Ако је Брексит подијелио Британце, а јесте, долазак десничара би у истој мјери подијелио Аустријанце и утицао консеквентно на покушај здраве консолидације ЕУ.

Извјесну шансу да на поновљеним изборима десничарски предсједнички кандидат изгуби убједљивије представља каризматични нови савезни канцелар и лидер Социјалдемократске партије Аустрије Кристијан Керн који није политичар него бизнисмен и који је мало успио вратити повјерење у политички маинстреам. Пореде га са легендарним Францом Враницким који је такођер из бизниса доведен на чело СПО-а Њемачке не би ли га спасио од пропасти. И успио је. Керн сада има шансу да добро промисли какву ће тактику употријебити не би ли Ван Ден Беллена приближио они сумњичави који по правилу и не гласају. Када је 2000. године победио Жорг Хеидер, не за предсједника него за улазак у савезну владу, Брисел је Аустрији запријетио санкцијама. Има ли тренутна ЕУ, са једнако ксенофобним странкама у великом броју парламената ЕУ чланица и у самом ЕУ Парламенту, снаге да то понови у случају да десничар сједне у предсједничку фотељу? Нема, јер су ти механизми одавно потрошени. Њих су заправо појеле године без визије, без идеје и спознаје да ЕУ мора моћи једнако функционирати и кад је добро и кад не иде баш најбоље. Бирократска уљуљаност у благостање, самодопадност, одавно је порушила те црвене линије. Отуда овај заглашујући марш популизма у свим земљама чланицама готово без разлике.

ЕУ

Као и код Брексита могло би се надугачко и нашироко шпекулирати о могућим опцијама, односно предвиђати да ли је боље што се избори у Аустрији понављају управо након Бреџита и цијеле ове драме. Ако гледамо позитивно добро је што се понављају управо сада, када су и највећи скептици политике почели да се баве питањем будућности Европе, а таквих је у Аустрији било 1.739.353. Они су једини спас од скретања Аустрије удесно, а врло слични постоци "успаваних" Еуропљана могу спасити Европу од пропасти. Они морају бити приоритет Кернова, Ван Ден Беленова ... дјеловања. Они не смију направити грешку коју је направио бивши канцелар Фејман (морао одступити након изненадног успона Хефера у првом кругу) и не смију тим људима, који у правилу презиру политику и политичаре, прићи фронталном политичком кампањом типа-гласајте за нас зато што су ови други десничари. Морају им треснути најгрубљу истину у лице да су ово историјски избори у које гледа цијела Европа, који могу имати потенцијал да помогну консолидацију не само Аустрије него и шире. Морају им јасно показати шта губе ксенофобним изолационизмом, а шта добивају ако помогну пост-брекситовску консолидацију Европе; да знају да то није пуко понављање другог круга између љепушкастог, млађахног и допадљивог Хоефера и оумудријелог умјерењака спорих рефлекса Ван Ден Белена. Они јасно морају знати да самим својим постојањем мијењају ствари - ако изиђу и гласају онда их мијењају на боље. Ако не изиђу онда дефинитивно једнако носе одговорност за оно што слиједи. Зато су предстојећи предсједнички избори врло важан пост-брекситовски тест да ли је схваћена порука, да ли смо спремни за консолидацију. Ако се то не деси у Аустрији, а потом за годину дана у Њемачкој и Француској с горчином у срцу спремни смо се сложити са процјеном филантропа Џорџа Сороса да је ово почетак краја Европске уније.

Балкан

Предсједнички кандидат ФПО-а добио је доста гласова Срба поријеклом са Балкана захваљујући кампањи којој се придружио и предсједник Републике Српске, Милорад Додик, који има добре личне односе са предсједником ФПО-а Страхеом. Сада, оставимо по страни како то да имигранти гласају за странку са потпуно анти-имигрантским програмом, наивно мислећи, ваљда, како је та оштрица намијењена само оним тамнопутим и муслиманским имигрантима, овђе се намеће питање шта евентуална побједа Хоефера значи за БиХ и Балкан? Одговор је између мало и ништа.

Ако Хоефер побиједи то још не значи ништа за курс којим до сљедећих избора плови аустријска влада канцелара Керна који је на добром путу да тај курс поприлично консолидира. Нека врста кохабитације бит ће неопходна и маневарски простор Хоефера бит ће поприлично сужен. Неће бити у стању промијенити много односе Аустрије према Западном Балкану који имају своју интересну позадину. Неће бити у прилици ни превише убрзати, али ни превише успорити процес проширења јер није присутан на бриселском нивоу. Моћи ће једино лично охрабривати сличне политичке тенденције на Балкану, ризикујући критике и презир код куће. Такво играње са ватром на Балкану може бити опасно и по саму Аустрију.

О ВПИ БХ:

Вањскополитичка иницијатива БХ (ВПИ БХ; www.vpi.ba) је домаћа невладина и непрофитна организација, основана 2004. године у Сарајеву, посвећена промишљању међународних односа и еуро-атлантских интеграцијских процеса у БиХ. Циљ ВПИ БХ је, пружити помоћ државним институцијама при откривању слабости и промоцији вриједности присутних у тим процесима, ради повећања ефиканости бх. Институција у испуњавању предстојећих обавеза.

Јули, 2016.
